

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

Hieremias habet Ca. LII. Et agitur in eo de captiuitate Iudæorum, & de destructione ciuiuatis Hierusalem, de planctu & lamentatione propter destructionem istam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

D. DION. A RICK. CART.
gentes, in mari, in Aphricam, in Lydiam tenentes sagittam, in Italiam & Græciam, ad insulas longe &c. & annunciant gloriam meam gentibus, & adducent omnes fratres vestros in equis & quadrigis, & in lectulis & mulis & in carrucis ad montem sanctum meum Hierusalem &c. (Ista vehicula spiritualiter intelligenda sunt) Erit mensis ex mense, & sabbatum ex sabbato. Egrederentur & videbunt cadauera virorum qui præuaricati sunt in me. Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt vsque ad facietatem visionis omni carni.

Hieremias habet Ca. LII. Et agitur in eo de captiuitate Iudæorum, & de destructione ciuitatis Hierusalem, de planctu & lamentatione propter destructionem istam. Cap. I.

Dixit dominus ad Hieremiam, Priusquam te formarem in utero noui te, et antequam exires de vulua sanctificaui te &c. Et dixi a a a, domine deus. Ecce nescio loqui quia puer ego sum. Ne timeas a facte eorum, quia ego tecum sum et eruam te dicit dominus. Bellabunt aduersum te et non preualebunt, quia ego tecum sum, dicit dominus, ut liberem te.

Cap. 2.

Quid inuenerunt patres vestri in me iniquitatis dicit dominus, quia elongauerunt a me et ambulauerunt post vanitatem et vani facti sunt. Sacerdotes non dixerunt, ubi est dominus, et tenentes legem nescierunt me, et pastores peruariati sunt in me. Duo malo fecit populus meus, Me dereliquerunt fontem aquæ vitæ, et foderunt sibi cisternas dissipatas quæ continere non valent aquas. Arguet te malitia tua, et auersio tua increpabit te. Scito et vide quia malum & amarum est reliquisse te dominum deum tuum, et non esse timorem eius apud te, dicit dominus deus exercituum. A seculo confregisti iugum meum, rupi

EPITOME EX HIEREM.

si vincula mea & dixisti, Non seruiā. Quomodo conuersa es in prauum vineæ alienæ? Verterunt ad me dorsum et non faciē. Ego ego iudicio contendam tecū eo qđ dixeris non peccaui. Quam vilis facta es nimis iterans vias tuas.

Cap. 2:

Tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuere ad me dicit dominus. Leua oculus tuos in directum, & vide vbi prostrata sis. Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere, Ergo saltem amodo voca me, pater meus es tu. Reuere ad me & non auertam faciem meam, tamen scito iniquitatem tuam, quia in dominum deum tuum præuaricata es. Dabo vobis pastores iuxta cor meum, & pascent vos scientia & doctrina. Non dicent vltra, arca testamenti domini, neque ascendet super cor &c. In tempore illo vocabunt Hierusalem solum domini, et congregabuntur ad eam omnes gentes &c. Conuertimini ad me et sanabo auersiones vestras. Vere in domino deo nostro salus Israel. Si reuerteteris Israel ait dominus ad me conuertere.

Cap. 4:

Si abstuleris offendicula tua a facie mea dicit dominus non commoueberis. Nouate vobis nouale, et nolite sedere super spinas. Circumcidimini et auferte præputia cordium vestrorum, ne forte egrediatur vt ignis indignatio mea, et succendatur, et non sit qui extinguat. Laua malicia cor tuum vt salua fias. Vsquequo morabunt in te cogitationes noxiæ. Vias tuas et cogitationes tuas fecerunt, hæc tibi ait dominus. Sensus cordis mei turbati sunt in me. Sapientes sunt vt faciant mala, bene autem facere nescierunt.

Cap. 5.

Domine oculi tui respiciunt fidē. Percussisti eos et non doluerunt, rennerunt accipere disciplinā. Indurauerunt facies suas sup petram et noluerunt reuerti. Nūquid super his nō visitabo ait dominus, et in genti tali non vlciscetur anima mea. Præuaricatione præuaricata est in me domus Israel & domus Iuda ait dominus.

D. DIONY. A RICK CART.

Negauerunt dominum & dixerunt. Non est ipse. (Istud in Christi passione euidenter impletum est.) Audi popule stulte qui non habes cor. Me non timebitis qui posui arenam terminum mari, præceptum sempiternum quod non præteribit. Intumescant fluctus eius, & non transibunt illud. Peccata vestra prohibuerunt bonum a vobis.

Cap. 6.

Erudire ait dominus, ne forte recedat anima mea a te. A minore usque ad maiorem omnes auaritia student. Pax pax & non erat pax. Confusione autem non sunt confusi & erubescere nescierunt, Quamobrem cadent inter corruentes in tempore visitationis suæ. Interrogate quæ sit via bona, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus vestris. Holocaustomata vestra non sunt accepta &c. Filia populi mei accingere cilicio, & conspergere cinere, luctum vniuersi fac tibi planctum amarum, quia repente veniet vastator super vos. Frustra constauit constator.

Cap. 7.

Bonas facite vias vestras dicit dominus & habitabo vobiscum. Tu ergo noli orare pro populo hoc, nec assumes pro eis laudem & orationem, & non oblitus mihi, quia non exaudiam te. Numquid me ad iracundiam prouocant dicit dominus. Nonne semet ipsos in confusione vultus sui. non sum loquutus cum patribus vestris nec præcepti eis in die qua eduxi eos de terra Aegypti de verbo holocaustomatorum, sed hoc verbum præcepti eis. Audite vocem meam &c. Facti sunt retrorsum & non in ante.

Cap. 8.

Eligent magis mortem quàm vitæ de generatione hæc pessima. Quare auersus est populus iste auersione contentiosa. Miluus in cælo cognouit tempus suum &c. Populus autem meus non cognouit iudicium domini. Numquid resina non est in Galaad &c.

Cap. 9.

Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem

EPITO. EX HIERE.

tem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos
populi mei. Quis dabit mihi in solitudine diuerso-
rium viatorum, & derelinquam populum meum & re-
cedam ab eis. Vnusquisque se a proximo suo custodi-
at, & in omni fratre suo non habeat fiduciam & c. Sa-
gitta vulnerans lingua eorum, In ore suo pacem est
amico suo loquitur, & occulte ponit ei infidias. Quis
est vir sapiens qui intelligat hoc, & ad quem verbum
oris domini fiat. Hæc dicit dominus, Ecce ego ciba-
bo populum istum absynthio, & potum dabo ei aquam
fellis. Deducant oculi vestri lachrymas, & palpebræ
vestræ defluant aquis. Hæc dicit dominus. Non glo-
rietur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis
in fortitudine sua, & non gloriatur diues in diuitiis su-
is, sed in hoc gloriatur qui gloriatur, scire & nosse me,
quia ego sum dominus qui facio misericordiam & iudi-
cium & iusticiam in terra. Hæc enim placent mihi, ait
dominus. Omnes gentes habent præputium, omnis
autem domus Israel incircumcisi sunt corde.

Cap. 10.

A signis cæli nolite metuere quæ timent gentes, quæ
leges populorum vanæ sunt. Non est similis tui do-
mine. Magnus es tu & magnum nomen tuum in forti-
tudine. Quis non timebit te o rex gentium. Tuum enim
est decus. Dominus autem deus verus est, ipse de-
us viuens, & rex sempiternus. Ab indignatione eius
commouebitur terra, & non sustinebunt gentes com-
minationem eius. Qui fecit terram in fortitudine sua,
preparans orbem in sapientia sua, & extendens cælos
prudentia sua. Stultus factus est omnis homo a
scientia sua. Dixi. Plane hæc infirmitas mea est
et portabo illam. Quia stulte egerunt pastores et do-
minum non exquisierunt, propterea omnis grex eo-
rum dissipatus est nec intellexerunt. Scio domine quia
non est hominis via eius, nec viri est ut ambulet et di-
rigat gressus suos. Corripe me domine, Verun-
tamen in iudicio, et non in furore tuo, ne forte ad mihi

D. DIONY. A RICK CART.
lum redigas me.

Cap. 11.

Quid est quod dilectus meus in domo mea fecit scelera multa? Nunquid carnes sanctae auferent a te malitias tuas. Ego quasi agnus mansuetus qui portatur ad victimam. Et non cognoui, quia super me cogitauerunt consilia dicentes, Mirramus lignum in pane inuisus, & eradamus eum de terra uiuentium, & nomen eius non memoretur, ultra. Tu autem domine sabaoth qui iudicas iuste, & probas renes & corda, videam ultionem tuam ex eis. Tibi enim reuelauit causam meam.

Cap. 12.

Iustus quidem tu es domine si disputem tecum. Verumtamen iusta loquar ad te. Quare via impiorum prosperatur, & bene est omnibus qui preuaricantur & inique agunt. Plantasti eos & proficiunt &c. Prope es tibi ori eorum, & longe a renibus eorum. Tu domine nosti me. Vidisti me, & probasti cor meum. (Nota de reprobatione Iudaeorum.) Reliqui domum meam dimisi hereditatem meam. Dedi dilectam animam meam in manum inimicorum eius. Facta est mihi hereditas mea quasi leo in sylua. Dedit contra me vocem ideo odiui eam, Pastores multi demoliti sunt vineam meam &c.

Cap. 13.

Computrescere faciam superbiam populi pessimi, qui nolunt audire verba mea, & ambulant in prauitate cordis sui. Haec dicit dominus. Sicut adheret lumbare ad lombos viri, sic adgulari nauis mihi domum Israel ut essent mihi in populum, & in nosmen, & in laudem, & in gloriam. & non audierunt. Nolite eleuari, sed date domino deo vestro gloriam antequam contenebreat, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginosos. Dic regi & dominanti, humiliamini. Si mutare potest Aethiops pellem suam, & pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum.

Cap. 16

EPITOME EX HIERE.

Si iniquitates nostræ responderint nobis, domine
fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt auersio-
nes nostræ. Tibi peccauimus expectatio Israel, sal-
uator in tempore tribulationis. (Nota pulcher-
rima de dei incarnatione) Quare quasi colonus ventu-
rus es in terra, & quasi viator declinans ad manendū

Quare venturus es velut vir vagus & fortis, qui non
potest saluare. Tu autem in nobis es domine, &
nomen tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas
nos. Deducant oculi mei lachrymam per diem & no-
ctem, & non taceant &c. Cognouimus domine im-
pietates nostras &c. Ne nos des in obprobrium pro-
pter nomen tuum &c.

Crp. 15.

Si steterint Moyses & Samuel coram me non est ani-
ma mea ad populum istum. Væ mihi mater mea
quare me genuisti virum rixæ virum discordiæ! Tu
scis domine, recordare mei & visita me & tuere me ab
his qui persequuntur me. Inuenti sunt sermo-
nes tui, & comedi eos. Et factum est mihi verbum
tuum in gaudium & in læticiam cordis mei. Non sedi
in concilio ludentium, a facie manus tuæ solus sedebā
quoniam amaritudine replesti me. Hæc di-
cit dominus. Si conuerteris conuertam te, & ante fa-
ciem meam stabis, & si separaueris preciosum a vili,
quasi os meum eris.

Cap. 14

(Nota in isto capitulo de liberatione Iudæorum a
captiuitate in qua erant dispersi.) Ecce ego mit-
tam pisces multos dicit dominus, & piscabuntur
eos. Oculi mei super omnes vias eorum, non sunt
absconditæ ab oculis meis. Domine fortitudo mea
et robur meum, et refugium meum in die tribulatio-
nis. Ad te gentes venient ab extremis terræ et dicent
Vere mendacium possiderunt patres nostri, vanitatem
quæ eis non profuit.

Cap. 17.

Ignē succendisti in furore meo, vsq; in æternū arde-
bit. Hæc dicit dominus: Maledictus homo qui confidit

D. DICNY. A. RIC. CAR.

in homine & ponit carnem brachium suum, & a domino recedit cor eius. Benedictus vir qui confidit in domino, & erit dominus fiducia eius. Præsumptum est cor hominis & inscrutabile, Quis cognoscit illud? Ego dominus scrutans cor & probans renes, qui do vnicuique iuxta vias suas, & iuxta fructum adinventionum suarum, Domine omnes qui te derelinquunt confundentur, recedentes a te in terra scribentur, quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium dominum. Sana me domine & sanabor, saluum me fac & saluus ero. Ego non sum turbans te pastorem sequens, & diem hominis non concupiui tu scis. Quod egressum est de labiis meis, rectum fuit in conspectu tuo. Non sis mihi tu formidini spes mea in die afflictionis. Confundantur qui me persequuntur, & non confundar ego &c. Custodite animas vestras.

Cap. 18.

Nunquid sicut figulus non potero facere vobis domus Israel, Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos in manu mea. Repente loquar aduersus gentem & regnum, vt eradicem & destruiam illud. Si pœnitentiam egerit gens ista, agam & ego pœnitentiam super malo quod cogitavi vt facerem ei &c. Attende domine ad me, & audi voces aduersariorum meorum. Nunquid redditur pro bono malum &c. Tu domine scis omne consilium eorum aduersum me. Ne propitius iniquitati eorum, & peccatum eorum non deleatur.

Cap. 20.

Seduxisti me domine & seductus sum, fortior me fuisti & inualuisti. Factus est mihi sermo domini in obprobrium, & in derisum tota die. Et factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis, & defecti, ferre non sustinens. Audiui contumelias multorum, & terrorem in circuitu persequentium persequimini & persequamur eum, ab omnibus viris qui erant pacifici mei &c. Dominus mecum est quasi bellator fortis, Iccirco qui me persequuntur cadent & infirmi erunt. Confundentur vehementer, quia non

EPITOME EX HIERE.

intellexerunt obprobrium sempiternum quod nunquam
delebitur. Cantate domino, laudate dominum, quia
liberavit animam pauperis de manu malorum. Male-
dicta dies in qua natus sum &c. Quare de vulua egres-
sus sum ut viderem laborem & dolorem & consume-
rentur in confusione dies mei.

Cap. 21.

Hæc dicit dominus. Ecce ego do coram vobis viam
vitæ & viam mortis.

Cap. 22.

Terra terra terra, audi verbum domini.

Cap. 23.

Ve pastoribus qui disperdunt & dilacerant gregem
pascuæ meæ dicit dominus. Ecce dies veniunt dicit
dominus, & suscitabo David germen iustum & regna-
bit rex & sapiens erit, & faciet iudicium & iusticiam in
terra. In diebus illis saluabitur Iuda, & Israel habita-
bit confidenter, Et hoc est nomen quod vocabunt eum, do-
minus iustus noster (Istud intelligitur de Christo, & in
Hebræo habetur nomen domini tetragrammaton.)

Coneritum est cor meum in medio mei, contremuerunt
omnia ossa mea, factus sum quasi vir ebrius, & quasi
homo madidus vino a facie domini, & a facie verbo-
rum sanctorum eius. Via impiorum erit quasi lubri-
cū in tenebris, impellentur & corruent in ea. Ecce ego
cibabo eos absynthio, et potabo eos (scz ipsos) Quidam
fuit in cōsilio dñi, et vidit & audiuit sermonē eius. Ecce
turbo dominicæ indignationis egredietur, & tempe-
stas irrumpens super caput impiorum veniet. Non
reuertetur furor domini vsque dum faciat, & vsque
dum compleat dominus cogitationes cordis sui. In
novissimis diebus intelligetis consilium meum.

Putas ne deus e vicino ego sum dicit dominus, & non
deus de longe, si occultabitur vir in absconditis, & ego
non videbo eum dicit dominus. (Nota de im-
mensitate dei.)

Nunquid non cælum & terram
ego implabo dicit dominus. Quid paleis ad triticum
Nunquid non verba mea sunt quasi ignis ait dominus,

D. DICNY. A RIC. CAR.

& quasi malleus conterens petram. Derelinquam vos
& ciuitatem quam dedi vobis & patribus vestris, et
dabo vos in obprobrium sempiternum, et in ignomi-
niam æternam, quæ numquam obliuione delebitur.

Cap. 25.

Dominus de excelso rugiet, quia iudicium domino
cum gentibus. Iudicatur ipse cum omni carne.
Ululate pastores et clamate, et aspergite vos cinere op-
timantes gregis, quia completi sunt dies vestri vt in-
terficiamini, et cadetis quasi vasa preciosa.

Cap. 26.

Dixit Hieremias. Scitote quia si occideritis me, san-
guinem innocentem tradetis contra vosmetipsos.

Cap. 28.

Propheta qui vaticinatus est cum venerit verbum
eius scietur propheta quem misit dominus in veritate.

Cap. 29.

Ego scio cogitationes quas cogito super vos ait do-
minus, cogitationes pacis et non afflictionis vt dem vo-
bis finem et patientiam. Inuenietis me cum que-
sieritis me in toto corde vestro. Dabo eos in ve-

hationem et maledictionem, & in stuporem et in sibi-
lum, et obprobrium, eo quod non audierint verba mea
dicit dominus. Ego sum iudex & testis ait dñs.

Cap. 30.

Væ quia magna dies illa & non est similis ei. Non do-
minabuntur iacob amplius alieni, sed seruient dño deo
suo, & David regi suo quem suscitauit eis (id est, Messie)
Castigo te in iudicio, vt non tibi videaris innoxius, nõ
autem te faciam in consummationem. Plaga in-
mici percussit te, castigatione crudeli. Quid cla-
mas ad me? Insanabilis est dolor tuus. Quis
est iste qui applicet cor suum vt appropinquet mihi,
ait dominus.

Cap. 31.

E P I T O. E X H I E R E M.

In charitate perpetua dilexi te, ideo attraxi te miserās
 Factus sum Israeli pater, & Esraim primogenitus me-
 us est. Erit anima eorum, quasi hortus irriguus, & vl-
 tra non esurient. Vox in excelsis audita est lamentio-
 nis & planctus Rachel plorantis filios suos, & nolen-
 tis consolari super eis quia non sunt. Hæc dicit domi-
 nus. Quiescat vox tua a ploratu, et oculi tui a lachry-
 mis, quia est merces operi tuo. Castigasti me &
 eruditus sum quasi iuuenulus indomitus. Conuerte
 me domine & conuertar, quia tu es dominus deus meus
 Postquam enim conuertisti me egi penitentiam, & po-
 stquam ostendisti mihi, percussit fornicur meum. Dirige
 cor tuum in viam directam. Usquequo delictis dissol-
 ueris filia vaga? (Nota de Christifera virgine)
 Creauit dominus nouum super terram, fornicina circū
 dabit virum. Vnusquisque in iniquitate sua morietur
 Ois qui comederit vnam acerbā obstupescēt dentes eius.
 (Nota, sequentia verba allegat apostolus de datione
 nouæ legis) Ecce dies veniunt dicit dominus, & fera-
 am domui Israel, & domui Iuda pactum nouum. &c.
 Non docebit vltra vir proximum suum dicens. Cog-
 nosce dominum. Omnes enim cognoscent me a mi-
 nimo eorū vsque ad maximum ait dñs. Hæc dicit do-
 minus qui dat solem in lumen diei, ordinem lunæ atq;
 stellarum, in lumine noctis. &c

Cap. 32.

Domine deus. Ecce tu fecisti cælum & terrā in fortitu-
 dine tua magna, non erit tibi difficile omne verbum q-
 facis misericordiam in milibus, & reddis iniquitatē
 patrum in sinum filiorum post eos. Fortissime, mag-
 ne, potens, dominus exercituum nomen tibi. Magnus
 consilio & incomprehensibilis cogitatu, cuius oculi ap-
 ti sunt super omnes filios Adam, vt reddas vnicuiq; se-
 cundum vias suas. &c. Ecce ego dominus deus vni-
 uerse carnis, Nūquid mihi difficile erit opine verbum?
 Dabo eis cor vnum & viam vnā, & lætabor super eis
 cum bene eis fecero. (Nota in isto capit. de reductiōe fi-
 liorum Israel de captiuitate sua.)

Cap. 33.

Clama ad me & exaudiam te, & annuntiabo tibi grandia & firma quæ nescis. (Nota & in isto capitulo de reductione & liberatione filiorum Israel.) In tempore illo, germinare faciam David germen iusticiæ, & faciet iudicium & iusticiam in terra. Si irritum fieri potest pactum meum cum die. &c.

¶ Cap. 36.

Dixit Baruch ad principes iudæ. Ex ore suo loquebatur Hieremias quasi leges omnes sermones istos ad me & ego scribebam in volumine atramento.

Cap. 39.

Eruens, liberabo te, & erit tibi anima tua in salutem, quia in me habuisti fiduciam ait dominus.

Cap. 43.

Dixerunt Iohannam & omnes viri superbi ad Hieremiam. Mendacium tu loqueris, & non misit te dominus &c.

Cap. 44.

Non poterat vos dominus ultra portare, propter malitiam studiorum vestrorum.

Cap. 45.

Vae mihi misero, quia dominus addidit dolorem dolori meo. Laboravi in gemitu meo, & requiem non inveni.

Cap. 47.

O mucro domini, usquequo non quiescis?

Cap. 48.

Maledictus qui facit opus dei fraudulenter. Quia fecit plus quam potuit, ideo perijt. &c. Audiuimus superbiam Moab. &c. Transfusus non est de vase in vase. Ideo permansit gustus eius in eo, & odor eius non est immutatus.

Cap. 49.

Arrogantia tua & superbia cordis tui decepit te. Cum exaltaueris quasi aquila nidum tuum, inde detrahet te dicit dominus. Quis similis mei, & quis sustinebit me ait dominus. Et quis est iste pastor qui resistat vultui meo?

Cap. 50.

In tempore illo venient filij Israel & filij iuda simul. & apponentur ad dominum fœdere sempiterno. &c.

R. EPITO. EX HIEREM.

(Sensum horum verborum diligenter inquire in textu & glosis quia expedit contra Iudæos.) Aperuit dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ. Ecce ego ad te o superbe ait dominus exercituum, quia veniet dies tuus, & tempus visitationis tuæ, & cadet superbus & corruet, & non erit qui suscitet eum.

¶ Cap. 51.

Ecce ego ad te mons pestifer ait dominus qui corrupis universam terram. Curavimus Babylonem & non est sanata, derelinquamus eam.

¶ Treni habent capita V. & continentur in eis lamentationes Hieremias super civitatem Hierusalem.

Caput .I.

Peccatum peccavit Hierusalem, propterea instabilis facta est. O vos omnes qui transitis per viam attendite & videte, si est dolor sicut dolor meus. De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudiuit me. Torcular calcavit dominus virgini filie Iuda. Vide domine quoniam tribulor, conturbatus est veter meus. Subversum est cor meum in me. Cap. 2.

¶ Deduc quasi torrentem lachrymas per diem & noctem, & non des requiem tibi, neque taceat pupilla oculi tui. Consurge, lauda in nocte in principio vigiliarum, & effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum domini dei tui. Leva ad eum manus tuas. &c.

¶ Cap. 3.

Ego vir videns paupertatem meam, in virga indignationis eius. Factus sum in derisum omni populo, canticum eorum tota die. Memoria memor ero, & tabescet in me anima mea. Hæc recolens in corde meo, in deo sperabo. Misericordiam domini quod non sumus consumpti, quia non defecerunt miserationes eius. Non diluculo, multa est fides tua. Pars mea dominus dixit anima mea, propterea expectabo eum. Bonus est dominus sperantibus in eum, animam querenti illam. Bonum est præstolari cum si-